

Reflexe a opakování

Tím, že se reflexe jako nový myšlenkový akt jakoby vrací k nějakému již dříve provedenému aktu myšlení, musí tento akt znovu nějak „zpřítomnit“, i když on sám už proběhl a už tedy aktuální není. My jsme o tom sice zvyklí mluvit tak, že se v reflexi k tomuto předcházejícímu aktu „vracíme“, ale právě tento způsob vyjadřování může být matoucí, pokud se necháme jazykem vést, aniž bychom kontrolovali, zda nás naopak právě neuvádí do omylu a nesvádí na scestí. Je-li určitá myšlenková reflexe zaměřena k nějaké již vykonané akci (aktivitě, a to ať už aktivitě myšlenkové nebo k nějakému mimo-myšlenkovému, „praktickému“ výkonu, který je možno také podrobovat reflexím), je podmínkou a předpokladem tohoto údajného „návratu“ něco zcela jiného: reflexe musí nejprve to, co chce podrobit přezkoumání, nějak rekonstituovat. Máme pro to zase další jazykový úzus: říkáme, že to musí vyvolat z paměti. Ale to je jen odsunutí problému, ne-li přímo přesunutí na nesprávné místo. Ať už je paměť „zařízena“ jakkoli a ať už pracuje jakýmikoli „prostředky“ nějakého „zápisu někam“, reflexe se nemůže spokojit s tím, že se prostě obrátí k tomuto zápisu (který by ostatně musel být nějak a něčím stále obnovován a udržován – ani v mysli, ani v mozku nemůžeme předpokládat nic „stojícího“, stabilního, pevně beze změny trvajícího – vždyť i z běžné praxe víme, že si to, co si pamatujeme, musíme čas od času připomínat, že si jednou zapamatované musíme čas od času osvěžovat apod.) jako k něčemu, co má „samo sebou“ k dispozici. Reflexe musí onen „záznam“, představující „zapamatování“ něčeho, co se už stalo a co už skončilo, nějak „přečíst“, dešifrovat, a tím onu již minulou, dále již ne-jsoucí akci či aktivitu jakoby rekonstituovat, znovu v nějakém náznaku či rozvrhu, schématu či jiném zjednodušení – nikoli tedy „reálně“ ! – zopakovat, dostat ji z té uplynulé minulosti do své přítomnosti – tedy „zpřítomnit“.

(Písek, 080909-2.)